Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deveto vijeće)

10. rujna 2026. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita potrošača – Direktiva 93/13/EEZ – Nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima – Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. – Ugovor o hipotekarnom kreditu nominiran u stranoj valuti, koji sadržava nepoštene odredbe – Učinci utvrđenja nepoštenosti ugovorne odredbe – Ništavost ugovora – Potrošačeva tužba za povrat iznosa isplaćenih na temelju ugovora – Tražbina prodavatelja robe ili pružatelja usluga koja odgovara iznosu pozajmljene glavnice – Nacionalna sudska praksa kojom se predviđa prijeboj po službenoj dužnosti uzajamnih tražbina stranaka ništavog ugovora – Nacionalna sudska praksa koja predviđa nastanak dvaju samostalnih tražbina za povrat – Odvraćajući učinak zabrane nepoštenih odredbi”

U predmetu C-510/25 [Adazik] [i],

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska), odlukom od 28. srpnja 2025., koju je Sud zaprimio istog dana, u postupku

T. Z.,

D. Z.

protiv

Bank S. A.,

SUD (deveto vijeće),

u sastavu: M. Condinanzi, predsjednik vijeća, R. Frendo (izvjestiteljica) i A. Kornezov, suci,

nezavisni odvjetnik: R. Norkus,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za T. Z. i D. Z., R. Górski, *radca prawny*,

* Jezik postupka: poljski

[i] . Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

– za Bank S. A., P. Haiduk, B. Miąskiewicz i M. Romanowski, *adwokaci*, i A. Cudna-Wagner, *radca prawny*,

– za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,

– za Europsku komisiju, M. Brauhoff i P. Kienapfel, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 6. stavka 1. i članka 7. stavka 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim [odredbama] u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29. i SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24. te ispravak SL 2024./90009, L).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osoba T. Z. i D. Z., dvaju potrošača (u daljnjem tekstu: korisnici kredita), s jedne strane, i banke Bank S. A., s druge strane, u vezi s povratom iznosa isplaćenih potonjoj na temelju izvršenja ugovora o hipotekarnom kreditu koji je proglašen nevaljanim zbog postojanja nepoštenih odredbi.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 U skladu s dvadeset četvrtom uvodnom izjavom Direktive 93/13:

„[…] sudovi ili upravna tijela država članica moraju na raspolaganju imati odgovarajuća i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalne primjene nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima”.

4 Članak 6. stavak 1. te direktive 93/13 određuje:

„Države članice utvrđuju da nepoštene odredbe upotrijebljene u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem nisu obvezujuće za potrošača, kako je predviđeno nacionalnim pravom, te da ugovor i dalje obvezuje stranke na temelju tih odredaba ako može i dalje važiti bez tih nepoštenih odredaba.”

5 U skladu s člankom 7. stavkom 1. navedene direktive:

„U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koji prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.”

Poljsko pravo

6 Člankom 405. ustawe – Kodeksa cywilnog (Zakon o Građanskom zakoniku) od 23. travnja 1964. (Dz. U. iz 1964., br. 16., pozicija 93.), u verziji koja se primjenjuje na glavni postupak (u daljnjem tekstu: Građanski zakonik) određuje:

„Svaka osoba koja je bez pravne osnove stekla imovinsku korist na štetu druge osobe, dužna je tu korist vratiti u naravi, a ako to nije moguće, nadoknaditi njezinu vrijednost.”

7 U članku 410. tog zakonika predviđa se:

„1. Odredbe prethodnih članaka primjenjuju se osobito u slučajevima neosnovanih činidbi.

2. Činidba nema pravnu osnovu ako osoba koja ju je ispunila uopće nije imala takvu obvezu ili je nije imala prema osobi kojoj ju je ispunila, ili ako je pravna osnova ispunjenja prestala postojati ili cilj koji se htio postići ispunjenjem nije postignut, ili ako je pravni posao koji je bio osnova za obveznost ispunjenja bio nevaljan i nije postao valjan nakon ispunjenja.”

8 Članak 455. navedenog zakonika glasi kako slijedi:

„Ako rok izvršenja plaćanja nije određen niti proizlazi iz prirode obveze, plaćanje se mora izvršiti odmah nakon poziva dužniku na izvršenje.”

9 U skladu s člankom 498. stavcima 1. i 2. tog zakonika:

„1. Kad su dvije osobe jedna drugoj istodobno dužnik i vjerovnik, svaka od njih može izvršiti prijeboj svoje tražbine s tražbinom druge strane ako je predmet obje tražbine novac ili stvari iste naravi određene samo na temelju njihove vrste, a obje su tražbine dospjele i mogu se potraživati pred sudom ili drugim državnim tijelom.

2. Kao rezultat prijeboja obje se tražbine prebijaju do iznosa manje tražbine.”

10 U članku 499. Građanskog zakonika predviđa se:

„Prijeboj se izvršava izjavom podnesenom drugoj strani. Izjava ima retroaktivni učinak od trenutka u kojem je prijeboj postao moguć.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

11 Korisnici kredita sklopili su 30. rujna 2005. s Bankom ugovor o hipotekarnom kreditu, nominiran u švicarskim francima (CHF), na temelju kojeg im je Bank 26. listopada 2005. isplatio iznos od 229 685,50 poljskih zlota (PLN) (oko 54 275 eura) (u daljnjem tekstu: predmetni ugovor).

12 Na temelju izvršenja tog ugovora korisnici kredita izvršili su u korist Banka plaćanja u poljskim zlotima i švicarskim francima. Ukupan iznos plaćen Banku iznosi 296 613,33 PLN (oko 70 000 eura) i 50 579,63 CHF (oko 55 800 eura).

13 Korisnici kredita su 29. studenoga 2021., smatrajući da je navedeni ugovor ništav zbog nepoštenih odredbi koje se u njemu nalaze, pokrenuli postupak pred Sądom Okręgowym w Warszawie (Okružni sud u Varšavi, Poljska), sudom koji je uputio zahtjev, kako bi on pozvao Bank na

raspravu radi sklapanja nagodbe, pri čemu su korisnici kredita zahtijevali povrat iznosa isplaćenih na temelju tog ugovora. Pred tim je sudom 22. veljače 2022. održana rasprava a da pritom nagodba nije sklopljena.

14 Nakon neuspjelog pokušaja sklapanja nagodbe, korisnici kredita su od suda koji je uputio zahtjev zatražili da naloži Banku da im vrati dio iznosa koje su mu isplatili, uključujući tijekom razdoblja u kojem iznos njihovih kumuliranih plaćanja još nije bio veći od iznosa pozajmljene glavnice. U tom su kontekstu istaknuli da je njihovo potraživanje za povrat iznosa koje je Bank neosnovano naplatio dospjelo 23. veljače 2022., odnosno dan nakon rasprave navedene u prethodnoj točki, koja predstavlja poziv dužniku u smislu članka 455. Građanskog zakonika na kojem se temelji zahtjev za plaćanje kamata.

15 Bank je zahtijevao da se zahtjev korisnika kredita odbije i da im se naloži snošenje troškova, osobito tvrdeći da je predmetni ugovor pravno valjan.

16 Sud koji je uputio zahtjev navodi da je pitanje namirenja uzajamnih potraživanja stranaka ugovora o hipotekarnom kreditu koji je proglašen ništavim dovelo do dvaju smjerova sudske prakse u Poljskoj, pri čemu se jedan temelji na „teoriji dvaju zahtjeva”, a drugi na „teoriji ravnoteže”.

17 Taj sud pojašnjava da, s jedne strane, u skladu s teorijom dvaju zahtjeva, primjenjujući odredbe članaka 405. i 410. Građanskog zakonika, svaka stranka takvog ugovora ima pravo zahtijevati povrat izvršenih činidbi koje se smatraju neosnovanima. To pravo postoji neovisno o tome u kojoj mjeri je jedna stranka istodobno dužnik druge stranke na temelju povrata neosnovano primljene činidbe.

18 S druge strane, u skladu s teorijom ravnoteže, slijedom ništavosti ugovora sklopljenog između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga, novčane činidbe potrošača treba kvalificirati kao neosnovane tek od trenutka kada je njihov ukupan iznos viši od iznosa glavnice koju je pozajmio prodavatelj robe ili pružatelj usluga. Ta teorija podrazumijeva da sud po službenoj dužnosti izvrši prijeboj uzajamnih potraživanja stranaka do visine nižeg iznosa a da pritom nije potrebno da stranke podnesu izjavu o prijeboju. U skladu s navedenom teorijom, postoji stoga jedinstvena tražbina u korist ugovorne stranke koja je imala potraživanje u iznosu većem od iznosa tražbine druge stranke.

19 Sud koji je uputio zahtjev objašnjava da je Sąd Najwyższy (Vrhovni sud, Poljska), počevši od 2019., zagovarao primjenu teorije dvaju zahtjeva, osobito zbog nepostojanja pravne osnove teorije ravnoteže u poljskom pravu. Međutim, nakon presude Suda od 19. lipnja 2025., Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460), određene odluke Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) utvrdile su da članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 opravdava primjenu teorije ravnoteže.

20 Sud koji je uputio zahtjev navodi da bi u ovom slučaju primjena teorije ravnoteže korisnike kredita lišila prava da zahtijevaju povrat iznosa isplaćenih Banku tijekom razdoblja u kojem je kumuliranje tih iznosa ostalo manje od iznosa pozajmljene glavnice i kamata na navedene iznose. Osim toga, taj sud pojašnjava da korisnici kredita, uzimajući u obzir činjenicu da su, kao što to proizlazi iz točke 12. ove presude, izvršili plaćanja Banku u dvjema različitim valutama, ne mogu navesti u kojem je trenutku pozajmljena glavnica u cijelosti otplaćena.

21 Općenitije, sud koji je uputio zahtjev smatra da teorija ravnoteže može imati negativne posljedice za potrošače u korist banaka. Stoga smatra da je ta teorija protivna ciljevima Direktive 93/13 i da ju je stoga teško uskladiti s pravom Unije.

22 Međutim, taj sud navodi da se u dijelu poljske sudske prakse presuda od 19. lipnja 2025., Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460), tumači na način da je Sud smatrao da se uzajamna potraživanja stranaka ugovora o kreditu koji je proglašen ništavim moraju prebiti po službenoj dužnosti primjenom teorije ravnoteže.

23 Sud koji je uputio zahtjev dvoji u pravilnost takvog tumačenja. Naime, s jedne strane, u navedenoj presudi Sud nije izričito potvrdio da je teorija dvaju zahtjeva protivna Direktivi 93/13. S druge strane, iz presuda od 25. studenoga 2020., Banca B. (C-269/19, EU:C:2020:954) i od 16. ožujka 2023., M. B. i dr. (Učinci poništenja ugovora) (C-6/22, EU:C:2023:216), proizlazi da je na državama članicama, u slučaju poništenja ugovora sklopljenog između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga zbog nepoštenosti određenih odredbi, da svojim nacionalnim pravom urede učinke tog poništenja poštujući zaštitu koju ta direktiva pruža potrošaču, osobito jamčeći ponovnu uspostavu pravne i činjenične situacije u kojoj bi on bio da nije bilo te nepoštene odredbe.

24 U tim je okolnostima Sąd Okręgowy w Warszawie (Okružni sud u Varšavi) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 6. stavak 1. u vezi s člankom 7. stavkom 1. Direktive [93/13] tumačiti na način da im se protivi to da se prilikom namire stranaka ništavog ugovora o kreditu primijeni rješenje prema kojem sud po službenoj dužnosti izvršava prijevoj potrošačeva zahtjeva za povrat činidbi izvršenih na temelju tog ugovora s bankinim zahtjevom za povrat isplaćene glavnice kredita, što u konačnici dovodi do toga da potrošačeva tražbina nastaje tek kada zbroj njegovih činidbi premašuje iznos glavnice kredita koja mu je isplaćena?

2. Treba li članak 6. stavak 1. u vezi s člankom 7. stavkom 1. Direktive [93/13] tumačiti na način da im se protivi ograničavanje potrošačeva prava na zatezne kamate na sve činidbe koje je ispunio u korist banke na temelju ništavog ugovora o kreditu? Osim toga, protivi li se tim odredbama tumačenje nacionalnog prava prema kojem potrošač nema pravo na zatezne kamate na sve činidbe koje je ispunio u korist banke na temelju ništavog ugovora o kreditu?”

Zahtjev za otvaranje usmenog dijela postupka

25 Dopisom podnesenim tajništvu Suda 24. travnja 2026. korisnici kredita zatražili su otvaranje usmenog dijela postupka, pri čemu su osobito istaknuli potrebu da se, s jedne strane, odgovori na pisana očitovanja Europske komisije o nepostojanju, s gospodarskog stajališta, bitne razlike između primjene teorije ravnoteže i teorije dvaju zahtjeva i, s druge strane, da se dodatno pojasne negativne posljedice prve od tih teorija, kako je primjenjuje više poljskih sudova, osobito u pogledu zajmova koji se vraćaju u stranoj valuti.

26 U tom pogledu valja istaknuti da je, neovisno o zahtjevima za raspravu koje su podnijele stranke glavnog postupka, Sud odlučio, u skladu s člankom 76. stavkom 2. svojeg poslovnika, na prijedlog suca izvjestitelja i nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da neće održati raspravu jer je smatrao, na temelju očitovanja podnesenih tijekom pisanog dijela postupka, da raspolaže dovoljnim informacijama za odlučivanje u ovom predmetu.

27 Nadalje, valja podsjetiti da, u skladu s člankom 83. Poslovnika, Sud može u svakom trenutku, nakon što sasluša nezavisnog odvjetnika, odrediti otvaranje ili ponovno otvaranje usmenog dijela postupka, osobito ako smatra da stvar nije dovoljno razjašnjena ili ako stranka iznese, po

zatvaranju tog dijela postupka, novu činjenicu koja je takve prirode da ima odlučujući utjecaj na odluku Suda, ili pak ako je u predmetu potrebno odlučiti na temelju argumenta o kojem se nije raspravljalo među strankama ili zainteresiranim osobama iz članka 23. statuta Suda Europske unije.

28 U ovom slučaju Sud smatra, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da nijedna od situacija navedenih u tom članku 83. nije dokazana i da nijedna druga okolnost ne opravdava otvaranje usmenog dijela postupka.

29 Stoga zahtjev korisnikâ kredita treba odbiti.

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost

30 Bank izražava sumnje u pogledu dopuštenosti postavljenih pitanja jer odgovor na njih nije nužan za rješavanje spora u glavnom postupku. Naime, s jedne strane, primjena teorije ravnoteže na taj spor omogućila bi korisnicima kredita da dobiju iznose koje potražuju, uključujući kamate. S druge strane, sud koji je uputio zahtjev ne može odlučivati *ultra petita*.

31 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, pitanja koja se odnose na pravo Unije uživaju presumpciju relevantnosti. Sud može odbiti očitovati se o prethodnom pitanju koje je postavio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora iz glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (vidjeti presude od 7. rujna 1999., Beck i Bergdorf, C-355/97, EU:C:1999:391, t. 22. i od 11. prosinca 2025., Kuszycka, C-767/24, EU:C:2025:962, t. 34.).

32 Nadalje, također prema ustaljenoj sudskoj praksi, sud koji je uputio zahtjev jedini je ovlašten utvrditi i ocijeniti činjenice u postupku koji je pred njim pokrenut te tumačiti i primijeniti nacionalno pravo. Sud je u okviru podjele nadležnosti između njega i nacionalnih sudova dužan uzeti u obzir činjenični i pravni okvir unutar kojeg su postavljena prethodna pitanja, na način kako je određen odlukom o njihovu upućivanju (presuda od 17. listopada 2024., NFŠ, C-28/23, EU:C:2024:893, t. 31. i navedena sudska praksa).

33 Međutim, u ovom slučaju, s jedne strane, nesporno je da se postavljena pitanja odnose na tumačenje odredbi prava Unije, tako da uživaju presumpciju relevantnosti. S druge strane, iz zahtjeva za prethodnu odluku ne proizlazi da bi u slučaju primjene teorije ravnoteže korisnici kredita u potpunosti uspjeli u sporu, kao što to tvrdi Bank.

34 Stoga su pitanja postavljena u ovom zahtjevu za prethodnu odluku dopuštena.

Meritum

35 Svojim pitanjima, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da im se protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava na temelju kojeg sud kojem je potrošač podnio zahtjev za povrat iznosa

isplaćenih na temelju izvršenja ugovora o hipotekarnom kreditu, koji je zbog nepoštenih odredbi koje sadržava proglašen nevaljanim, po službenoj dužnosti izvršava prijeboj uzajamnih potraživanja potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga koji su stranke tog ugovora, tako da se potrošaču prizna potraživanje samo u odnosu na iznos uplata izvršenih na temelju ugovora koji premašuje iznos pozajmljene glavnice, kao i pravo na zatezne kamate na taj preplaćeni iznos.

36 U skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13 države članice utvrđuju da nepoštene odredbe upotrijebljene u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem nisu obvezujuće za potrošača, kako je predviđeno nacionalnim pravom.

37 Usto, uzimajući u obzir prirodu i važnost javnog interesa koji predstavlja zaštita potrošača, koji se nalaze u slabijem položaju u odnosu na prodavatelje robe ili pružatelje usluga, ta direktiva državama članicama nalaže, kao što to proizlazi iz njezina članka 7. stavka 1., u vezi s njezinom dvadeset i četvrtom uvodnom izjavom, da osiguraju primjerena i djelotvorna sredstva „za sprečavanje stalnoga korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koje prodavatelji robe ili pružatelji usluga sklapaju s potrošačima” (presuda od 22. siječnja 2026., Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, t. 56. i navedena sudska praksa).

38 Sud je utvrdio da posljedice koje valja izvesti iz utvrđenja nepoštenosti odredbe sadržane u ugovoru sklopljenom između prodavatelja robe ili pružatelja usluga i potrošača moraju omogućiti ostvarenje dvaju ciljeva. S jedne strane, sud mora osigurati ponovnu uspostavu jednakosti između ugovornih strana koju je ugrozila primjena nepoštene odredbe na potrošača. S druge strane, valja osigurati da se prodavatelja robe ili pružatelja usluga odvrati od umetanja takvih odredbi u ugovore koje nude potrošačima. Stoga obveza nacionalnog suda da izuzme iz primjene nepoštenu ugovornu odredbu kojom se nalaže plaćanje iznosa za koje se utvrdi da su neosnovani u načelu ima odgovarajući restitucijski učinak u odnosu na te iznose (presuda od 27. studenoga 2025., Gryczara, C-746/24, EU:C:2025:925, t. 45. i navedena sudska praksa).

39 Budući da bi nepostojanje takvog učinka moglo povrijediti odvraćajući učinak koji se člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13, u vezi s njezinim člankom 7. stavkom 1., želi pridati utvrđenju nepoštenosti odredbi sadržanih u ugovorima koje je prodavatelj robe ili pružatelj usluga sklopio s potrošačima, treba priznati sličan restitucijski učinak kada nepoštenost odredbi ugovora sklopljenog između potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga ne dovodi samo do ništetnosti tih odredbi nego i do nevaljanosti tog ugovora u cijelosti (presuda od 15. lipnja 2023., Bank M. (Posljedice poništenja ugovora), C-520/21, EU:C:2023:478, t. 66. i navedena sudska praksa).

40 Iako je Sud već u više navrata regulirao način na koji nacionalni sud mora osigurati zaštitu prava koja potrošači ostvaruju na temelju Direktive 93/13, treba ipak istaknuti da se pravom Unije u načelu ne usklađuju postupci koji se primjenjuju na ispitivanje navodne nepoštenosti ugovorne odredbe, niti posljedice koje treba povući iz utvrđenja takve nepoštenosti. Prema tome, s obzirom na to da u tom području ne postoji poseban propis Unije, pravila o provedbi zaštite potrošača koja se predviđa tom direktivom ulaze u unutarnji pravni sustav država članica na temelju načela njihove procesne autonomije. Ipak, ta pravila ne smiju biti manje povoljna od onih kojima se uređuju slične unutarnje situacije (načelo ekvivalentnosti), niti smiju biti oblikovana tako da je u praksi nemoguće ili pretjerano otežano ostvarivati prava dodijeljena pravnim poretkom Unije (načelo djelotvornosti) (presuda od 11. prosinca 2025., Kuszycka, C-767/24, EU:C:2025:962, t. 44. i navedena sudska praksa).

41 Iz sudske prakse navedene u točkama 38. do 40. ove presude proizlazi da je, pod uvjetom da se zajamči poštovanje restitucijskih i odvraćajućih učinaka koji se zahtijevaju na temelju Direktive 93/13 kao i načela ekvivalentnosti i djelotvornosti, država članica u načelu slobodna odabrati način na koji želi osigurati zaštitu potrošača koja se zahtijeva tom direktivom.

42 Slijedom toga, navedena direktiva ne može se tumačiti tako da nalaže poljskim sudovima da daju prednost primjeni teorije ravnoteže ili teorije dvaju zahtjeva, nego je odabir u tom pogledu na tim sudovima, pod uvjetom da potrošaču u svim slučajevima osiguraju zaštitu koja mu je zajamčena pravom Unije.

43 U presudi od 19. lipnja 2025., Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460, t. 44.), na koju se pozvao sud koji je uputio zahtjev, Sud se uopće nije izjasnio u korist jedne ili druge teorije o kojoj je riječ. On je samo presudio da članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalna sudska praksa prema kojoj, kada odredba ugovora o kreditu, koja se smatra nepoštenom, dovede do nevaljanosti tog ugovora, prodavatelj robe ili pružatelj usluga ima pravo od potrošača zahtijevati povrat ukupnog nominalnog iznosa dobivenog kredita, neovisno o iznosu otplata koje je potrošač izvršio na temelju tog ugovora i neovisno o preostalom dugovanom iznosu.

44 Nadalje, Sud je pojasnio da se načelima utvrđenima u presudi od 19. lipnja 2025., Lubreczlik (C-396/24, EU:C:2025:460, t. 44.), ne protivi tumačenje relevantnih pravila nacionalnog prava na temelju kojeg može doći do situacije u kojoj se, nakon prijeboja na inicijativu prodavatelja robe ili pružatelja usluga njegove tražbine i tražbine potrošača, čiji iznosi nisu istovjetni, samo stranci koja ostaje dužnik iznosa koji nije pokriven vlastitom tražbinom prema drugoj stranci nalaže plaćanje tog iznosa potonjoj (vidjeti u tom smislu presudu od 22. siječnja 2026., Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, t. 61. i 62.). Stoga se u takvoj situaciji u obzir uzima iznos plaćanja koje je potrošač izvršio na temelju ništavog ugovora i preostali dugovani iznos, tako da taj potrošač nije dužan vratiti cjelokupni nominalni iznos dobivenog kredita.

45 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev naglašava da primjena teorije ravnoteže podrazumijeva da sud po službenoj dužnosti izvršava prijeboj uzajamnih potraživanja stranaka. Pojašnjava da mu poljsko pravo ne daje nadležnost za provođenje takvog prijeboja, s obzirom na to da to pravo predviđa mogućnost prijeboja tražbina samo na inicijativu stranke, uz poštovanje određenih uvjeta, među ostalim, da vjerovnik podnese izjavu o prijeboju.

46 S tim u vezi, iz sudske prakse proizlazi da, iako su države članice dužne u svojem nacionalnom pravu predvidjeti postupovna pravila koja osiguravaju poštovanje prava na povrat koje Direktiva 93/13 jamči potrošaču, iz te sudske prakse u načelu ne proizlazi obveza provođenja tog prava na povrat uz pomoć prijeboja koji nacionalni sud mora izvršiti po službenoj dužnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 30. lipnja 2022., Profi Credit Bulgaria (Prijeboj po službenoj dužnosti u slučaju nepoštene odredbe), C-170/21, EU:C:2022:518, t. 44.).

47 Iz toga slijedi da se toj direktivi, a da se pritom nacionalni sud ne obvezuje da po službenoj dužnosti provede prijeboj uzajamnih potraživanja potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga, u načelu ne protivi to da taj sud tako postupi ako mu njegovo nacionalno pravo, uključujući potrebu poštovanja svih postupovnih zahtjeva eventualno predviđenih tim pravom u području prijeboja potraživanja, to dopušta.

48 Sud koji je uputio zahtjev tvrdi da činjenica prijeboja uzajamnih potraživanja po službenoj dužnosti nakon proglašenja ugovora ništavim zbog nepoštenih odredbi koje se u njemu nalaze može koristiti prodavatelju robe ili pružatelju usluga i imati negativne posljedice za potrošača, tako da bi mogla ugroziti zaštitu koja se potrošaču jamči navedenom direktivom.

49 Kao prvo, prema mišljenju tog suda, takav prijeboj lišava potrošača velikog dijela njegove tražbine i pripadajućih kamata, s obzirom na to da tražbina nastaje samo ako je potrošač vratio iznos koji premašuje iznos pozajmljene glavnice. Takav je rezultat protivan cilju te direktive koji se sastoji u ponovnom dovođenju potrošača, putem restitucijskog učinka, u situaciju u kojoj bi se on nalazio da nije bilo nepoštenih odredbi.

50 S tim u vezi, valja podsjetiti na to da se taj cilj mora postići uz poštovanje načela proporcionalnosti, općeg načela prava Unije koje zahtijeva da nacionalni propis kojim se provodi to pravo ne prekoračuje ono što je nužno za postizanje zadanog cilja (vidjeti u tom smislu presudu od 16. travnja 2026., Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, t. 33. i navedenu sudsku praksu).

51 To bi načelo bilo povrijeđeno ako bi povrat u prijašnje stanje trebalo isključiti kad je riječ o prodavatelju robe ili pružatelju usluga. Stoga obveza povrata, nakon proglašenja nevaljanosti ugovora o kreditu koji sadržava nepoštene odredbe, treba biti uzajamna, pri čemu prodavatelj robe ili pružatelj usluga ipak ne može od potrošača zahtijevati naknadu koja premašuje povrat glavnice isplaćene na ime ispunjenja ugovora koji sadržava nepoštene odredbe i plaćanje zateznih kamata po zakonskoj stopi od dana poziva na plaćanje (presuda od 16. travnja 2026., Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, t. 34. i navedena sudska praksa).

52 Osim toga, restitucijski učinak koji se odnosi na poništenje ugovora o kreditu koji sadržava nepoštene odredbe, koji također opravdava zahtjev prodavatelja robe ili pružatelja usluga za povrat u prijašnje stanje, mora također osigurati da zaštita prava zajamčenih pravnim poretkom Unije ne dovede do potrošačeva stjecanja bez osnove (presuda od 16. travnja 2026., Jangielak, C-752/24, EU:C:2026:307, t. 35. i navedena sudska praksa).

53 U ovom slučaju valja istaknuti da prijeboj uzajamnih potraživanja potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga dovodi do prava na povrat u prijašnje stanje stranke koja ima najvišu tražbinu, u iznosu koji odgovara razlici između tih tražbina.

54 Kako bi se zajamčili restitucijski i odvraćajući učinci navedeni u točkama 38. i 39. ove presude, nacionalni sud mora se uvjeriti da potrošač ima pravo na zatezne kamate na iznos uplata izvršenih prilikom izvršenja ugovora, a koji prelazi iznos glavnice kredita.

55 Pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev, čini se da je to slučaj u glavnom postupku, s obzirom na to da iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da Bank u biti potvrđuje da se korisnicima kredita duguju kamate na iznos koji prelazi iznos pozajmljene glavnice, računajući od sljedećeg dana nakon poziva na plaćanje koji se sastojao u pokušaju sklapanja nagodbe navedenog u točki 13. ove presude.

56 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev izražava bojazan da bi prijeboj, koji se provodi po službenoj dužnosti, između uzajamnih potraživanja potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga kaznio potrošača jer bi, sve dok se pozajmljena glavnica ne vrati, prodavatelj robe ili pružatelj usluga mogao odgađati sudski postupak i izbjegavati namiru a da pritom ne snosi negativne posljedice.

57 U tom pogledu valja podsjetiti na to da iz sudske prakse proizlazi da se članku 6. stavku 1. i članku 7. stavku 1. Direktive 93/13 protivi sudsko tumačenje prava države članice prema kojem, nakon proglašenja ništavosti ugovora o hipotekarnom kreditu, banka ima pravo od potrošača zahtijevati iznos koji premašuje povrat glavnice isplaćene na ime ispunjenja tog ugovora i plaćanje zateznih kamata po zakonskoj stopi od dana poziva na plaćanje. Podložno tom uvjetu koji se odnosi na zatezne kamate po zakonskoj stopi, banka nema pravo na naknadu za potrošačevo korištenje te glavnice (presuda od 22. siječnja 2026., Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, t. 73. i navedena sudska praksa).

58 Stoga bi prodavatelj robe ili pružatelj usluga koji želi odgoditi sudski postupak čiji je predmet utvrđenje nevaljanosti ugovora o kreditu koji sadržava nepoštene odredbe produljio razdoblje tijekom kojeg mu iznos koji odgovara glavnici pozajmljenoj potrošaču ne bi donio nikakvu naknadu.

59 Slijedom toga, bojazan koju je izrazio sud koji je uputio zahtjev nije opravdana.

60 Kao treće, taj sud naglašava da zahvaljujući prijeboju provedenom po službenoj dužnosti prodavatelj robe ili pružatelj usluga može povratiti pozajmljenu glavnicu iako je tijekom mnogo godina bio neaktivan, s obzirom na to da je rizik zastare njegove tražbine tako isključen.

61 S tim u vezi valja naglasiti da sâmo postojanje tražbina za povrat potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga pretpostavlja nevaljanost ugovora o kreditu sklopljenog između njih. Dokle god potrošač ne dovede u pitanje valjanost tog ugovora, prodavatelj robe ili pružatelj usluga nema nikakvu tražbinu za povrat koja bi mogla zastarjeti.

62 Kao četvrto, sud koji je uputio zahtjev navodi opasnost da će se smatrati da potrošač, kada je od banke zatražio da mu vrati sva izvršena plaćanja, nakon prijeboja uzajamnih potraživanja tog potrošača i te banke po službenoj dužnosti koji izvrši nacionalni sud, djelomično nije uspio u postupku i da će mu se zato odrediti snošenje troškova ili njihova dijela.

63 Valja istaknuti da, kao što to u biti priznaje taj sud, prijeboj potraživanja omogućuje da se izbjegne to da prodavatelj robe ili pružatelj usluga odluči podnijeti zasebnu tužbu za isticanje svoje tražbine prema potrošaču, što bi dovelo do umnožavanja postupaka i, prema tome, dodatnih troškova, što nije u interesu potrošača (vidjeti u tom smislu presudu od 22. siječnja 2026., Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, t. 69.).

64 Usto, valja podsjetiti na to da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi, raspodjela troškova sudskog postupka pred nacionalnim sudovima obuhvaćena postupovnom autonomijom država članica, pod uvjetom poštovanja načela ekvivalentnosti i djelotvornosti (presuda od 27. studenoga 2025., Gryczara, C-746/24, EU:C:2025:925, t. 46. i navedena sudska praksa).

65 Budući da sud koji je uputio zahtjev nije uputio na ta načela, čini se da je u ovom slučaju, kad je riječ o troškovima, relevantno samo načelo djelotvornosti.

66 U tom pogledu Sud je u više navrata presudio da, iako se tom načelu općenito ne protivi to da potrošač snosi određene sudske troškove kada podnese tužbu radi utvrđenja nepoštenosti ugovorne odredbe, valja također primijetiti da Direktiva 93/13 potrošaču daje pravo da se obrati sudu kako bi se utvrdila nepoštenost ugovorne odredbe i kako bi se ona izuzela iz primjene, što je

pravo čija se djelotvornost mora očuvati. Stoga sustav podjele troškova takvog postupka ne smije odvratiti potrošača od ostvarivanja tog prava (presude od 27. studenoga 2025., Gryczara, C-746/24, EU:C:2025:925, t. 48. i od 22. siječnja 2026., Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, t. 78.).

67 Nadalje, valja podsjetiti na to da načelo usklađenog tumačenja nacionalnog prava s pravom Unije zahtijeva to da nacionalni sudovi, poštujući osobito zabranu *contra legem* tumačenja nacionalnog prava, učine sve što je u njihovoj nadležnosti, uzimajući u obzir cjelokupno nacionalno pravo i primjenjujući metode tumačenja koje to pravo poznaje, kako bi se zajamčila puna djelotvornost predmetne direktive i došlo do rješenja koje je u skladu s njezinom svrhom (presuda od 22. siječnja 2026., Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, t. 80. i navedena sudska praksa).

68 U ovom slučaju Bank ističe da u poljskom pravu, ako potrošač uspije u postupku u pogledu poništenja ugovora, sud može, čak i ako odbije dio zahtjeva tog potrošača za povrat u prijašnje stanje, smatrati da je potonji uspio u postupku i da stoga ne mora snositi troškove postupka o kojem je riječ.

69 U konačnici je na sudu koji je uputio zahtjev da razmotri može li se nacionalni propis o kojem je riječ u glavnom postupku tumačiti u skladu s Direktivom 93/13 i, u slučaju potvrdnog odgovora, da iz toga izvede pravne posljedice (presuda od 22. siječnja 2026., Herchoski, C-902/24, EU:C:2026:42, t. 82.).

70 Konkretno, taj sud mora osigurati djelotvornost prava korisnika kredita da ishode proglašenje ništavosti dotičnog ugovora koji sadržava nepoštene odredbe, te povrat činidbi koje je Bank neosnovano primio, pri tome izbjegavajući da sustav raspodjele troškova odvrati te korisnike kredita od toga da se pozivaju na prava koja su im dodijeljena Direktivom 93/13.

71 Kao peto, sud koji je uputio zahtjev navodi da mehanizam prijeboja potraživanja stvara poteškoće u slučaju u kojem je izvršenje ugovora o kreditu dovelo do heterogenih financijskih usluga, osobito kada je glavnica pozajmljena u poljskim zlotima, ali kada su otplate izvršene u švicarskim francima. Prijeboj u takvom slučaju ne bi bio moguć jer on, na temelju članka 498. Građanskog zakonika, ovisi o istovjetnosti uzajamnih činidbi.

72 U tom pogledu Bank navodi da poljsko pravo definira pravila prema kojima se novčani iznosi izraženi u stranoj valuti moraju konvertirati u poljske zlote.

73 S tim u vezi, valja podsjetiti na to da su, kao što to proizlazi iz točke 12. ove presude, korisnici kredita na temelju izvršenja predmetnog ugovora izvršili prijenose Banku dijelom u poljskim zlotima, a dijelom u švicarskim francima.

74 U tim je okolnostima na sudu koji je uputio zahtjev da, primjenom načela usklađenog tumačenja, kako je navedeno u točki 67. ove presude, ocijeni omogućuje li mu nacionalno pravo da zajamči restitucijski učinak koji se zahtijeva Direktivom 93/13, uz pomoć prijeboja uzajamnih potraživanja ugovornih stranaka kojim se uzimaju u obzir sva plaćanja koja su izvršili korisnici kredita.

75 Kao šesto i posljednje, taj sud smatra da svaki mehanizam prijeboja tražbina po službenoj dužnosti zanemaruje volju potrošača koji bi u većini slučajeva ništavosti ugovora o hipotekarnom kreditu zahtijevao povrat svih izvršenih plaćanja, umjesto da odluči prebiti njihov iznos s pozajmljenom

glavnicom. Navedeni sud navodi da se takvim prijebojem povređuje načelo kontradiktornosti, kojim je sud vezan osobito kada odlučuje o sporu na temelju pravnog sredstva istaknutog po službenoj dužnosti.

76 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, u svrhu ocjene posljedica poništenja cijelog ugovora na potrošačevu situaciju, odlučujuća volja koju je on izrazio. Naime, sustav zaštite uspostavljen Direktivom 93/13 ne primjenjuje se ako se potrošač tomu protivi. Taj potonji može, nakon što ga je nacionalni sud o tome podučio, ne istaknuti nepoštenost i neobvezujuću prirodu odredbe, čime daje slobodan i informiran pristanak na predmetnu odredbu te ujedno odustaje od poništenja ugovora. Kako bi potrošač mogao dati slobodan i informiran pristanak, na nacionalnom je sudu da strankama, u okviru nacionalnih postupovnih pravila i s obzirom na načelo pravičnosti u građanskim postupcima, objektivno i iscrpno navede pravne posljedice do kojih može dovesti uklanjanje nepoštene odredbe. Takva je informacija osobito važna kada neprimjena nepoštene odredbe može dovesti do poništenja cijelog ugovora, čime potrošača može izložiti restitucijskim zahtjevima (presuda od 22. siječnja 2026., Herchoski, C-902/24. EU:C:2026:42, t. 67. i navedena sudska praksa).

77 Stoga je nacionalni sud, ako namjerava primijeniti nacionalno pravo na način da to poništenje dovede do prijeboja po službenoj dužnosti restitucijskih tražbina stranaka tog ugovora, dužan o tome prethodno obavijestiti potrošača kako bi mu omogućio da izrazi svoju volju uz potpuno poznavanje činjenica u pogledu navedenog poništenja.

78 Posljedično tomu, ako se potrošač, nakon što je od nadležnog suda dobio informacije o posljedicama koje mogu proizaći iz poništenja ugovora o kreditu koji ga veže za prodavatelja robe ili pružatelja usluga, odluči ne protiviti tomu da taj sud poništi taj ugovor, činjenica da navedeni sud može po službenoj dužnosti izvršiti prijeboj uzajamnih tražbina stranaka nije protivna ni potrošačevoj volji ni načelu kontradiktornosti.

79 Iz točaka 49. do 78. ove presude proizlazi da se na temelju navoda suda koji je uputio zahtjev u vezi s mehanizmom koji mu omogućuje da po službenoj dužnosti izvrši prijeboj uzajamnih tražbina stranaka ugovora nakon njegova poništenja zbog nepoštenih odredbi koje sadržava ne može utvrditi da se pravu Unije protivi to da nacionalni sud izvrši takav prijeboj, uz poštovanje postupovnih zahtjeva predviđenih nacionalnim pravom, što je na tom sudu da ocijeni.

80 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti tako da im se u načelu ne protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava na temelju kojeg sud kojem je potrošač podnio zahtjev za povrat iznosa isplaćenih na temelju izvršenja ugovora o hipotekarnom kreditu, koji je zbog nepoštenih odredbi koje sadržava proglašen nevaljanim, po službenoj dužnosti izvršava prijeboj uzajamnih potraživanja potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga koji su stranke tog ugovora, tako da se potrošaču prizna potraživanje samo u odnosu na iznos uplata izvršenih na temelju navedenog ugovora koji premašuje iznos pozajmljene glavnice, kao i pravo na zatezne kamate na taj preplaćeni iznos.

Troškovi

81 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deveto vijeće) presuđuje:

Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim [odredbama] u potrošačkim ugovorima

treba tumačiti na način da im se:

u načelu ne protivi sudsko tumačenje nacionalnog prava na temelju kojeg sud kojem je potrošač podnio zahtjev za povrat iznosa isplaćenih na temelju izvršenja ugovora o hipotekarnom kreditu, koji je zbog nepoštenih odredbi koje sadržava proglašen nevaljanim, po službenoj dužnosti izvršava prijeboj uzajamnih potraživanja potrošača i prodavatelja robe ili pružatelja usluga koji su stranke tog ugovora, tako da se potrošaču prizna potraživanje samo u odnosu na iznos uplata izvršenih na temelju navedenog ugovora koji premašuje iznos pozajmljene glavnice, kao i pravo na zatezne kamate na taj preplaćeni iznos.

Potpisi